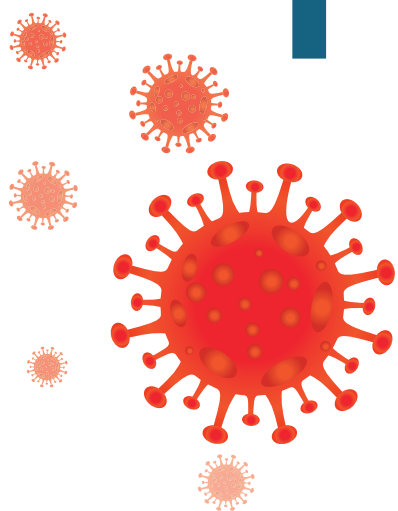

Стратегія розвитку

Strategy for Development

№15, травень 2020

СИЛА
громад
проти коронавірусу

ЗМІСТ

04	ПЕРШОЧЕРГОВІ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
11	ВЕЛИКЕ БУДІВНИЦТВО
12	ГРОМАДИ У ДОБУ КОРОНАКРИЗИ: ЯК ВІД ВИЖИВАННЯ ПЕРЕХОДИТИ ДО РОЗВИТКУ?
17	ЕФЕКТИВНА ПЕРВИННА МЕДИЦИНА В ГРОМАДІ
20	2 МЕЕТUP «ПАРТИЦИПАЦІЯ&ІНФОРМАТИЗАЦІЯ»
22	ДОРОГОВКАЗ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ
28	ГОЛОВНЕ – МАТИ МЕТУ!
30	ОНЛАЙН РІШЕННЯ МУНІЦИПАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
33	АНТИКРИЗОВІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ
36	ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК. МІРКУВАННЯ НЕ СТОРОННЬОГО
42	РОЗПОЧАЛОСЯ РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПЛАНІВ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
44	ВІДНОВЛЕННЯ МІСЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ
48	ТУРИЗМ ПІСЛЯКАРАНТИННОГО ПЕРІОДУ В ГРОМАДАХ
50	СТВОРЕННЯ ЦЕНТРУ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ «ЦЕРБЕР» НА ТЕРИТОРІЇ МЕРЕФ'ЯНСЬКОЇ ГРОМАДИ
52	СПІВПРАЦЯ ОРГАНІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ У ПОДОЛАННІ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ
58	СВІЙ ДО СВОГО І ПО СВОЄ
61	COVID-19: КРИЗА АБО ЧАС ВЕЛИКИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ ІТ-КОМПАНІЙ?
64	СИЛА ГРОМАД ПРОТИ КОРОНАВІРУСУ
68	ХАРКІВСЬКА ІНІЦІАТИВА
70	ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ПАРК «ГОРІШНІ ПЛАВНІ»

ВІД РЕДАКТОРА

Мабуть не всі знають, що українське слово «політика» має два варіанти перекладу на англійську: «Politics» і «Policy», які для англомовних фахівців дуже відрізняються за змістом.

Politics – політична діяльність; діяльність, пов'язана з управлінням країною.

Policy – лінія поведінки, план дій, який компанія або держава застосовує по відношенню до чого-небудь.

У журналі «Стратегія розвитку» ви не знайдете статей про Politics – лише про політику у сенсі лінії поведінки: стратегій і практичних заходів, які реалізують державні інституції, органи місцевого самоврядування та бізнес-структури.

Ось і в цьому номері ми зібрали статті з питань державної регіональної політики, розповіді про ефективні шляхи регіонального розвитку, історії успіху бізнесу та рекомендації щодо розвитку територіальних громад.

Тема номеру «**Сила громад проти коронавірусу**» – тому більшість статей містять позицію авторів щодо шляхів подолання наслідків пандемії коронавірусу COVID-19. Тому ми сподіваємось, що матеріали цього номеру будуть корисними для усіх отримувачів журналу: народних депутатів України, керівників центральних органів виконавчої влади і обласних державних адміністрацій, працівників органів місцевого самоврядування, підприємців, громадських активістів, а також усіх тих нових підписників, хто зареєструється для безкоштовного отримання журналу за посиланням: bit.ly/Str4Dev

**Головний редактор,
Олександр Дудка**

Свої зауваження та пропозиції щодо публікації статей та реклами надсилайте на адресу редакції: info@regionet.org.ua

Співпраця органів громадянського суспільства і місцевої влади у подоланні негативних наслідків пандемії

Айдер СЕЇТОСМАНОВ

Експерт шведсько-українського проекту SKL International «Підтримка децентралізації в Україні»

Уже майже три місяці більшість країн світу живе в умовах закритих кордонів, територіального обмеження соціальних контактів, самоізоляції населення, припинення діяльності багатьох сегментів сервісного бізнесу і закладів гуманітарної інфраструктури. Цей виклик є новим для усього людства. Урядам країн, громадам і, навіть кожній родині та людині, ще багато разів доведеться осмислювати, що саме сталося після вторгнення в життя людства такого явища, як пандемія через коронавірус COVID-19. Навіть коли пандемія піде на спад, питань буде більше ніж відповідей. Крім того, немає гарантії, що епідемія не повернеться через певний час. Якість життя населення, що було головним питанням для більшості країн, вже не буде вимірюватися тільки звичними економічними показниками, чи наявністю доступних соціальних послуг. Комфорт життя вже буде формуватися в першу чергу відчуттям захисту від інфікування. Це призведе до змін поведінки людей, змін культури комунікації і життєвих пріоритетів. Владам країн треба бути готовими до глибоких ментальних змін у свідомості суспільства і найбільше їх відчуватиме місцева влада, яка безпосередньо реагує на потреби мешканців.

Починаючи з 11 березня 2020 року центральними органами влади України¹ були запроваджені заходи для запобігання поширенню на території України COVID-19, почався процес нормативного, бюджетного і організаційно-інформаційного забезпечення цих заходів. Для оперативного координування на рівні обласних адміністрацій були створені Комісії і Штаби. Але

на першій лінії боротьби з коронавірусом опинилася місцева влада, яка в цій ситуації насправді репрезентує всю вертикаль влади України. В складних умовах пандемії, саме від діяльності місцевої влади, громадяни будуть оцінювати ефективність і спроможність всієї системи державного управління в Україні. Місцевій владі, крім виконання своїх поточних завдань, треба негайно вирішувати низку питань, наприклад: інформування населення про необхідність дотримання режиму соціальної дистанції і самоізоляції, забезпечення працівників виконавчих органів влади засобами санітарного захисту, забезпечення продуктами харчування людей похилого віку і дітей з малозабезпечених родин, дезінфекція вулиць і громадських місць, попередження скупчення людей, пошук альтернативних способів постачання продовольчих і інших товарів для населення в умовах закриття ринків, організація

начального процесу в умовах закриття шкіл, організація під'їзду медичних працівників до лікарень, внесення змін в місцеві НПА для підтримки місцевого бізнесу тощо. На жаль, в громадах деяких областей України, місцевій владі було потрібно також навчитися правилам безпечної організації поховань.

Після впровадження режиму карантину, місцева влада почала активно діяти згідно відповідних нормативних документів², яких вже на цей час було чимало. Але практика показала, що кількість нормативних документів не завжди забезпечує ефективність і своєчасність дій влади. Деякі проблеми, які потребували негайного вирішення з боку місцевої влади не мали відповідного нормативного забезпечення. Наприклад, треба було швидко забезпечити засобами санітарного захисту працівників

¹ Рішенням Кабінету Міністрів України прийнято Постанову №211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2». У подальшому, Уряд додатково вносив зміни (Постанова №255 від 2.04.2020р.) і 22.04.2020р. КМУ прийняв рішення щодо продовження дії карантинного режиму до 11 травня 2020р. При цьому фахівці припускають, що ця дата теж може бути не кінцевою, враховуючи динаміку інфікування населення.

² ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», Указ Президента України №87/2020 від 13.03.2020 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13.03.2020 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» тощо.

місцевої влади, комунальних підприємств, окремих категорій мешканців. Місцеві підприємства були готові за свій рахунок виготовляти маски, захисні костюми, але не мали спеціальних сертифікатів. Тому місцева влада не могла придбати вкрай необхідні захисні засоби за рахунок своїх бюджетів. Подібних проблем виявилось чимало: оперативне отримання офіційної персоналізованої інформації щодо випадків інфікування, затверджені і доступні методи утилізації (особливо в умовах сільських громад) використаних засобів санітарного захисту, безпечний підвіз лікарів і окремих категорій хворих до лікарень, належне оформлення оплати праці технічного персоналу закладів освіти і культури, працівників ДНЗ тощо. Тоді в багатьох громадах України місцеві бізнесмени, волонтери, громадські і благодійні організації почали допомагати вирішенню цих негайних проблем.

Вочевидь, що ситуація з поширенням коронавірусу COVID-19 потребує мобілізації громадянського суспільства на місцевому рівні, в кожному місті і в кожному селі. Це можливо, бо незважаючи на те, що в українському суспільстві залишалися деякі пострадянські елементи патерналізму, в критичних для країни ситуаціях громадяни знаходять в собі потенціал самоорганізації і прийняття відповідальності за рішення складних проблем своєї держави. Одночасно, в суспільстві лунають думки навколо питання: Чому знову саме громадяни, бізнес і громадські об'єднання повинні брати на себе відповідальність в боротьбі з COVID-19 замість органів державної влади? Відповідь проста – державні інституції жодної з

За період карантинного режиму з'явилося багато корисних ініціатив і практик з боку громадянського суспільства України.

країн світу, навіть найбагатших і найрозвинутіших (США, країни ЄС), виявилися не спроможними без підтримки суспільства вирішити всі проблеми пандемії. Разом з цим, суспільство в будь-якому випадку, має право вимагати від органів державної влади діяти професійно, ефективно, прозоро і підзвітно, дотримуючись Конституції і Законів України.

За період карантинного режиму з'явилося багато корисних ініціатив і практик з боку громадянського суспільства України. Можна звернути увагу на деякі з них, які охоплюють різні рівні і аспекти, але разом гармонійно складаються як практичний внесок ОГС і суспільства для рішень проблем під час пандемії COVID-19.

Харківська правозахисна група підготувала висновок (bit.ly/3bZUfMo) щодо доцільності та законності запровадження карантинних заходів відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №255 від 2 квітня 2020 року. Правозахисники зробили ретельний аналіз нормативних документів, і закликають «органи державної влади суворо дотримуватися

COVID-19 Методичні рекомендації для місцевих лідерів

razom.hromady.org/practical-guide

Пандемія COVID-19 створює значні перешкоди для повсякденного життя міст та громад по всьому світу. Цей посібник пропонує базову стратегічну основу для прийняття управлінських рішень на державному та місцевому рівні щодо заходів із мінімізації негативних наслідків епідемії. Посібник та опитувальник були розроблені командою досвідчених експертів та фахівців охорони здоров'я із консультаціями з державними та місцевими службовцями щодо ключових питань їх діяльності в умовах пандемії. Наша увага зосереджена на наданні інформації як для уповільнення, так і для припинення поширення вірусу, а також на забезпечення потреб громад в умовах кризи.

Цей посібник базується на вказівках органів влади США та провідних світових інституцій, результатах досліджень охорони здоров'я та досвіді країн, які ведуть боротьбу з COVID-19 з січня 2020 року. Він призначений доповнити, але жодним чином не замінити, поради та настанови від світових, федеральних та місцевих органів охорони здоров'я та інших органів влади.

КЛЮЧОВА ЦІЛЬ №1

Створити Комісію з питань техногенної-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій та сформувати структуру управління надзвичайними ситуаціями у громаді

КЛЮЧОВА ЦІЛЬ №2

Розуміння ситуації щодо поширення COVID-19 в вашій громаді

КЛЮЧОВА ЦІЛЬ №3

Уповільнити та зменшити поширення коронавірусу COVID-19

КЛЮЧОВА ЦІЛЬ №4

Зосередження уваги на групах підвищеного ризику

КЛЮЧОВА ЦІЛЬ №5

Підсилити та розширити потенціал системи охорони здоров'я для підтримання її діяльності та уникнення високої смертності

КЛЮЧОВА ЦІЛЬ №6

Розширення комунікації щодо ризиків та залучення громади

КЛЮЧОВА ЦІЛЬ №7

Подолання економічних та соціальних наслідків

Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, незалежно від того, якими б щирими не були їх наміри». Організація також надає в документі перелік рекомендацій щодо дотримання норм Конституції і Законів України. Ще одним прикладом є ініціатива Асоціації самоорганізації населення, яка підготувала спеціальний аналітичний звіт «Червоні лінії» у боротьбі з коронавірусом: як не «обнулити» реформу місцевого самоврядування» (bit.ly/3cXLpPr). Автори дослідження наголошують «Реагуючи на пандемію, українська влада вживає певних заходів щодо протидії поширенню коронавірусної інфекції. Між іншим, ці рішення передбачали послаблення фіскального навантаження на період карантину та перерозподіл бюджетних коштів. Частина цих заходів була негативно сприйнята місцевим самоврядуванням та експертним середовищем, зокрема як такі, що підривають фінансову спроможність територіальних громад та загалом засади децентралізації».

Інший важливий напрям підтримки з боку ОГС – створення інформаційних сайтів для мешканців і місцевої влади.

Другий важливий напрям підтримки з боку ОГС – створення інформаційних сайтів для мешканців і місцевої влади. З одного боку вони доповнюють відповідні державні інформаційні ресурси, а з іншого боку вони мають більше прикладів, описів кращих практик, пояснень тощо. Наприклад, спеціальний сайт Асоціації ОТГ (razom.hromady.org), на якому в зручному структурованому вигляді розташовані найбільш актуальні розділи: робота ОМС під час пандемії, новини, належні практики, поради для мешканців тощо. Важливо, що головною метою розробників цього сайту (експертів шведсько-українського проекту SKL International і Асоціації ОТГ) є намір створити потужну онлайн платформу для оперативного горизонтального обміну досвідом серед громад. Треба підкреслити, що спалах пандемії збігся з процесом реформи децентралізації в Україні. Більшість органів місцевої влади були створені протягом 2016 року і пізніше, і тому не мають достатнього досвіду реагування в кризовій ситуації. Тому можливість доступу до належних практик в режимі онлайн є суттєвою допомогою для громад України. Для забезпечення дистанційного вивчення і впрова-

джування кращих практик в громадах, експертами розроблена спеціальна структура опису. Завдяки їй, корисну практику однієї з громад, наприклад в Черкаській області, можуть оперативно впровадити, навіть не звертаючись до авторів цього напрацювання, в громаді Хмельницької або іншої області. На цьому сайті також будуть викладатися практики місцевих влад з інших країн.

За два місяці карантину, майже в усіх областях, згадуються чимало прикладів допомоги з боку місцевих бізнесменів, волонтерів, благодійних організацій. Форми і напрями співпраці різні, але всі вони базуються на свідомості громадянського суспільства, на її розумінні необхідності допомогти як людям так і місцевій владі. Обмеження обсягу цієї статті не дозволяє перерахувати всі приклади залучення громадськості і

В Баришівській селищній громаді (bit.ly/2y0Afec) виникла нагальна потреба – закупити засоби індивідуального захисту та дезінфікуючі засоби для медиків. Активісти громади через групу у Viber спільно з працівниками виконавчого комітету селищної ради вирішили збирати кошти на потреби медичних закладів громади. Водночас, тривав пошук швачок, які б на волонтерських засадах пошили маски. Всі маски були передані в медичні заклади громади та соціальним працівникам Баришівської селищної ради. Щоденно в соцмережі відбувається звіт мобільної групи «Нас не подолати» щодо надходження та використання коштів. До діяльності мобільно-волонтерської групи приєдналося більше 100 жителів громади. Майстринями виготовлено більше 1000 масок та більше 50 захисних костюмів для медиків.

За два місяці карантину, майже в усіх областях, згадуються чимало прикладів допомоги з боку місцевих бізнесменів, волонтерів, благодійних організацій. Форми і напрями співпраці різні, але всі вони базуються на свідомості громадянського суспільства, на її розумінні необхідності допомогти як людям так і місцевій владі.

її співпраці з владою. З часом, завдяки наповненню сайтів (як наприклад razom.hromady.org) ці практики будуть відомі для влади і суспільства. Тому, зупинимося на досвіді однієї з селищних громад, де в порівнянні з містами, набагато менше ресурсів і майже немає зареєстрованих громадських організацій.

Треба навести ще один приклад з цієї громади, зміст якої має довгострокове значення в інших громадах і цілому для суспільства. Зміна способу життя, самоізоляція, економічні і соціальні перспективи після карантину – все це створює хвилювання в кожній родині. В цій ситуації мешканці, особливо

В Баришівській громаді місцева влада у співпраці з волонтерами-психологами створили Центр психологічної підтримки. Першу безкоштовну психологічну допомогу отримали медпрацівники громади, які мають постійні ризики інфікування, важкий режим роботи і психоемоційне навантаження від комунікації з хворими пацієнтами.

уразливі категорії населення, потребують не тільки матеріальної допомоги, а також психологічної. Вже зараз спостерігається необхідність психологічної підтримки лікарів і працівників інших професій, які працюють в стресовому режимі. Зрозуміло, що місцева влада сама не зможе надати подібну допомогу всім, кому вона буде потрібна. Саме тому, в громаді місцева влада у співпраці з волонтерами-психологами створили Центр психологічної підтримки. Першу безкоштовну психологічну допомогу отримали медпрацівники громади, які мають постійні ризики інфікування, важкий режим роботи і психоемоційне навантаження від комунікації з хворими пацієнтами. Щоб попередити професійне «вигорання» медпрацівників, психологи Центру за допомогою телефонного зв'язку і соціальних мереж надають щоденну психологічну підтримку, консультації. У подальшому така підтримка може бути необхідною для пенсіонерів, молоді, дітей з неблагополучних родин тощо.

Ці і багато інших прикладів підтверджують, що суспільство не є байдужим до ситуації з пандемією COVID-19 і готове до співпраці з місцевою владою

на умовах прозорого і рівноправного партнерства. Кризисна ситуація сприяє розвитку самоорганізації населення і виявленню нових справжніх громадських лідерів в громадах. Співпраця допомагає подолати бюрократичні перешкоди при вирішенні негайних проблем в громаді під час COVID-19. Самоорганізація формує в громадах новий рівень діалогу і солідарності. Для населення ОТГ, багато з яких буди створені адміністративним об'єднанням окремих громад, ця складна ситуація допоможе краще зрозуміти, що саме вкладається в поняття згуртованості. Безумовно, що посилення соціального капіталу громад ще не раз стане їм в пригоді після завершення режиму карантину.

Місцева влада повинна розумно скористатися активністю громадськості щоб налагодити міцне, прозоре і довгострокове партнерство. Для цього, їй треба ще раз осмислити важливість справжньої місцевої демократії і її роль в формуванні відповідальної свідомості мешканців. Щоб зберегти довіру і діалог, який зараз будується між владою і суспільством через пандемію з COVID-19, лідерам місцевої влади треба щиро повірити в принципи демократії і пам'ятати, що довіра довго і складно будується, але дуже швидко втрачається. Ситуація з епідемією COVID-19 дає шанс українському суспільству ще раз повернутися до розуміння того, що міцна Україна створюється не тільки спроможністю центральної влади, а також критичною кількістю міцних самоврядних громад. Головною ознакою цих громад є потужна культура консенсусного діалогу між владою і громадськістю, а також прозора, чесна і довгострокова співпраця.

